

УДК 316.334.3(477)

Тімофєєва М.І.

*аспірант кафедри управління персоналом та економіки праці,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
(Україна)*

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНИ, ЯК ПЕРЕДУМОВА СТВОРЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

В умовах соціально-економічної кризи в Україні посилились негативні тенденції в усіх сферах функціонування соціуму. Загальний низький рівень життя, прогресуюче безробіття, демографічна криза, соціальна незахищеність більшої частини населення становлять реальну загрозу національній безпеці за всіма своїми основними складовими: соціально-економічною, політичною та екологічною.

Однією з передумов соціальної безпеки є формування та реалізація активної та сильної соціальної політики держави. Адже метою соціальної політики є саме забезпечення рівня і поліпшення умов життя населення.

Згідно ст. 1 Конституції України: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава». Виходячи з цього положення держава визнає людину найвищою соціальною цінністю, тому соціальна політика України спрямована на створення відповідних до встановлених законодавством стандартів умов життя, а також створення системи соціального забезпечення з метою підвищення рівня добробуту громадян, усунення негативних наслідків стихійних лих, ринкових відносин, соціальних перетворень, зменшення соціальної нерівності.

Конституція України закріплює комплекс специфічних прав та соціальних гарантій: 1. Право на соціальних захист (ст. 46). 2. Право на житло (ст. 47). 3. Право на достатній рівень життя (ст. 48). 4. Право на медичну допомогу (ст. 49). 5. Право дітей, позбавлених батьківського піклування на державне утримання (ст. 52). 6. Право на освіту (ст. 53) [4].

Реалізація соціальних функцій держави здійснюється за допомогою соціальних інститутів на різних організаційних рівнях. Це не обов'язково повинні бути державні структури. Однак у ряді суб'єктів соціальної політики ключова роль належить саме державі, оскільки інші приватні суб'єкти державної соціальної політики виступають як інститути досягнення поставлених державою цілей і функціонують у рамках, заданих державою. Тобто, держава для досягнення своїх цілей діє через багатьох суб'єктів різних видів діяльності, які можуть вважатися суб'єктами державної соціальної політики тільки в тій мірі, у якій вони забезпечують поставлені державою соціальні цілі.

Як пише Н. Григор'єва, яка досліджує нові тенденції розвитку соціальних держав, «Важлива умова успішного розвитку соціальної політики - активізація громадянського суспільства у вирішенні соціальних проблем, що пов'язана з

просуванням ідеї соціально-активного суспільства, особливо в сфері ринку праці та галузі соціальної політики» [1].

Вихідним пунктом, основою для вироблення, обґрунтованої соціальної політики є соціальні потреби, усвідомлені суспільством, соціальними верствами і групами, окремими індивідами в формі соціальних інтересів щодо отримання певних соціальних благ. Такі інтереси формулюються відповідно до існуючих в даному суспільстві соціальних норм і цінностей. Тому головним критерієм ефективності соціальної політики є відповідність її змістовної моделі інтересам суспільства, певних соціальних груп і кожного індивіда зокрема [2].

Наслідком реалізації ефективної соціальної політики стають прогнозовані соціальні зміни, які закріплюються в нові соціальні стандарти. Об'єктом соціальної політики є суспільство в цілому, соціальні групи і верстви, а також окремі індивіди, які виступають споживачами соціальних послуг та одержувачами соціальних трансфертів. Головним суб'єктом соціальної політики виступає держава, яка формулює загальну концепцію і основні напрямки реалізації соціальної політики, забезпечує її законодавчої та правової бази. Поряд з державою у вирішенні соціальних проблем беруть участь окремі підприємства і фірми, громадські, політичні та профспілкові об'єднання, благодійні організації, приватні особи.

Політика і діяльність владних інститутів в Україні продовжують стару радянську традицію державного управління, при якій соціальна сфера займала підлегле становище по відношенню до економічного напрямку діяльності Уряду та державних установ.

Традиційне державне розуміння відносить до власне соціальної політики досить обмежене коло питань - людські ресурси, грошові доходи і заробітну плату, ринок праці, соціальне страхування і пенсійне забезпечення, соціальний захист та інші проблеми. З іншого боку, в суто економічних програмах потрібно дотримуватися і посилювати їх «соціальну спрямованість».

Проблема визначення місця і ролі соціальної політики в Україні має кілька складових:

- відсутність пріоритетного підходу до соціальної політики;
- невизначеність сфер і напрямків соціальної політики;
- неусвідомлення політичної та адміністративної елітою і широкими верствами населення дійсних суспільних цінностей.

Виходячи з прав і обов'язків людини, в Україні можна визначити такі основні сфери і завдання, які повинні вирішуватися:

1. Людські ресурси - забезпечення права людини на життя, права осіб (дорослих і дітей) в шлюбі і в родині.

2. Трудові відносини - забезпечення права людини на працю, на підприємницьку діяльність, страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів, відпочинок, свободу творчої діяльності та захист інтелектуальної власності, а також забезпечення через регулювання заробітної плати достатнього життєвого рівня для особи і його сім'ї.

3. Соціальний захист - реалізація права на забезпечення в разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника,

безробіття з незалежних від людини причин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законодавством.

4. Житлова політика - створення умов, при яких особа може побудувати, купити або орендувати житло, при цьому безкоштовно або за доступну плату житло надається лише тим, хто потребує соціального захисту.

5. Здорове населення - створення умов для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування, розвиток фізкультури і спорту, забезпечення санітарно-епідеміологічної безпеки.

6. Освіта - забезпечення доступності та безоплатності дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах, а також права на навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови.

7. Безпека життєдіяльності та навколишнього середовища - забезпечення права на життя і на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Таким чином, можна зробити висновок, що відповідно до сучасних вимог і процедур, прийнятих в розвинених демократичних країнах необхідно на державному рівні здійснити наступні кроки: визначити поняття та сферу компетенції соціальної політики та уповноважений орган державної влади, який буде її проводити і координувати; встановити пріоритетне місце соціальної політики серед інших напрямків державної політики; визначити порядок формування соціальної та економічної політики держави

Список використаних джерел

1. Novi tendentsii sotsialnoi polityky u suchasnomu sviti // Navchalni materialy onlain. – Rezhym dostupu : social-science.com.ua/article/115.

2. Н.В. Мельникова Обґрунтування системного підходу до аналізу поняття «Соціальна політика» // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – №63-65. – 2004. – с. 56 – 60.

3. О.Сергієнко Соціальна політика в сучасному світі та в Україні // Україна: аспекти праці. - №1. – 2002. – с. 31 – 37.

4. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009. – 104 с. – Бібліографія: с. 104.